

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : 81109008 / 610- 131
Konu : Yazılı Soru Önergesi (7/15491)

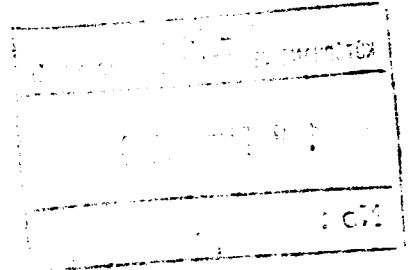
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 21.01.2013 tarih ve 103764 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde yer alan Mardin Milletvekili Sayın Erol DORA tarafından verilen 7/15491 esas numaralı yazılı soru önergesine verilen cevap ekte sunulmaktadır.
Gereğini arz ederim.

Faruk ÇELİK
Bakan

EK : 1 Cevap (4 sayfa)

MARDİN MİLLETVEKİLİ SAYIN EROL DORA’NIN 7/15491 ESAS NUMARALI
SORU ÖNERGESİNE DAİR CEVAPLAR

2011 yılı itibarıyla inşaat sektöründe çalışan işçi sayısı 1.450.291’dir. 2012 yılına ait istatistikler Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından henüz açıklanmamıştır.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte Kurumca kayıt dışı istihdamla mücadele kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla veri paylaşımının sağlanması amacıyla çok önemli çalışmalar yürütülmektedir.

Bu kapsamda; 2008 yılından beri Sağlık Bakanlığınca portör muayene listeleri, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı birimlerince işyeri ve çalışan bilgilerinin yer aldığı kimlik bildirme formları, vergi dairelerince yoklama fişleri her ay periyodik olarak Kuruma gönderilmekte, bu bilgi kaynaklarından hareketle sigortalılık ve işyeri kontrolü yapılarak kayıt dışı çalışanların ve kayıt dışı faaliyet gösteren işyerlerinin tespiti yapılmaktadır.

5510 sayılı Kanunun 8’inci maddesinin 7’nci fıkrası gereğince yine bankalar ile çok sayıda kamu idaresi tarafından “5510 Sayılı Kanunun 8’inci Maddesinin 7’nci Fıkrasının Uygulanması Hakkında Tebliğ”de belirtilen belli başlı işlemlerin yapılması esnasında kişilerin kimlik ve mesleki bilgileri sosyal güvenlik il müdürlükleri veya sosyal güvenlik merkezlerine gönderilmekte ve bu bilgilerden hareketle Kurum personeline gerekli sigortalılık kontrolleri yapılmaktadır.

Diğer taraftan 5510 sayılı Kanunun 59’uncu maddesi gereğince, kamu kurum ve kuruluşlarının denetim elemanlarınca işyerlerinde yapılan denetimlerde, aynı zamanda sigortalılık kontrolü de yapılması ve sigortasız olarak tespit edilenlerin Kuruma bildirilmesi sağlanmıştır.

Denetim faaliyetlerinin sıklaştırılması ve etkinliğin artırılması amacıyla SGK tarafından bütün taşra birimlerinde görev yapmak üzere sosyal güvenlik denetmenleri istihdamı sağlanmış, yıllar itibarıyla bunların sayıları artırılmış ve sosyal güvenlik denetmenlerine defter ve kayıt inceleme yetkisi de tanınarak taşra birimlerindeki işlemlerin daha kısa sürede sonuçlandırılması sağlanmıştır.

Bakanlığımızca kurulan Alo 170 Çalışma ve Sosyal Güvenlik İletişim Merkezi, vatandaşlarımızı bilgilendirmenin yanı sıra, kayıt dışı sigortalılık konusunda ihbar hattı olarak da hizmet vermektedir.

2012 yılı içerisinde veri paylaşımına dayalı denetimde etkinliğin artırılması amacıyla bazı yeni çalışmalar başlatılmıştır.

Şöyle ki;

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ile 26.07.2012 tarihinde imzalanan protokolle yol denetimine tabi tutulan ticari araç sahipleri ve şoförlerinin sigortalılıkları araç bilgilerinin elektronik ortamda alınarak Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarından sorgulanmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğünce yapılan kontrol ve denetimlerde, adlarına trafik cezası kesilen ticari araç sahip ve şoför bilgilerinin SGK’ya gönderilmesinin sağlanması amacıyla, protokol taslağı hazırlanmış ve Emniyet Genel Müdürlüğüne gönderilmiştir.

Kamu İhale Kanununda kayıt dışı istihdamla mücadele amacıyla; kayıt dışı işçi çalıştırdığı saptanan işverenin, tüzel kişi olması halinde tüzel kişiliğin yanı sıra ortakları ve onların ortak olduğu diğer şirketlerin de kamu ihalelerine belli bir süre giremeyeceklerine dair değişiklik yapılması için, Kamu İhale Kurumu ile birlikte ortak çalışmalar devam etmektedir.

Ücretlerin Kuruma eksik bildirilmesi yoluyla neden olunan kayıt dışılığın önlenmesi amacıyla aylık prim ve hizmet belgesinde (APHB) gerekli değişiklik yapılarak işverenlerin çalıştırdıkları sigortalıların, Uluslararası Standart Meslek Sınıflaması kodlarına uygun olarak

mesleklerini bildirmelerinin sağlanması için gerekli çalışmalar yapılmaktadır. Bu kapsamda meslek kodlarının APHB'ne eklenmesi hususunda, bildirge sisteminde işverenleri mağdur edebilecek herhangi bir aksaklığa neden olmadan gerekli değişikliklerin yapılması amaçlanmıştır. Ayrıca konuyla ilgili olarak Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) yetkilileri ile mimar ve mühendislere uygulanan asgari ücret seviyelerinin belirlenmesi amacıyla 31.07.2012 tarihinde işbirliği protokolü imzalanmıştır. Bunun yanında özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin ücret seviyelerine esas olması bakımından Milli Eğitim Bakanlığından gerekli bilgiler temin edilmiştir. Bu bilgilerin benzerlerinin ilgili diğer kurum ve kuruluşlardan temin edilmesi ve böylece ücret yönünden kayıt dışılığın önlenmesi amacıyla çalışmalara devam edilmektedir. Bu çalışmanın tamamlanmasıyla birlikte, özellikle kalifiye meslekler açısından düşük ücret bildiriminin önlenmesi hedeflenmektedir.

Yine kayıt dışı işyerlerinin kayıt altına alınması amacıyla kurumlar arasında işbirliği yapılarak, doğalgaz-su-elektrik aboneliği olan işyeri verileri ile Türkiye İstatistik Kurumunun işyeri verilerinin coğrafi bilgi sistemleri kullanılarak Kurum kayıtları ile karşılaştırılması için çalışmalara devam edilmektedir. Bu kapsamda elektrik, su ve doğalgaz dağıtım alanında faaliyet gösteren kurum ve şirketler belirlenerek, bunlardan işyeri abone bilgileri temin edilmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumu ve Gelir İdaresi Başkanlığı arasında yapılacak işbirliği ile yoklama fişleri ve işyeri durum tespit tutanaklarının birleştirilmesi suretiyle denetimde etkililiğin temin edilmesi ve yoklamaların elektronik ortamda yapılması amacıyla gerekli çalışmalar tamamlanmış olup, ilgili mevzuat değişiklikleri yapıldıktan sonra ortak kullanıma geçilecektir. Bu çalışmayla Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından binlerce işyerinde yapılan tespitler Kurumla paylaşılacak ve bu bilgilerden kayıt dışı faaliyetlerde bulunan işyerleri tespit edilebilecektir.

Kayıt dışı istihdam sorununun köklü çözümünde son dönemde üzerinde durulan konulardan biri de "risk odaklı denetim" anlayışıdır. Bu bağlamda Kayıt Dışı Ekonomiyle Mücadele Stratejisi Eylem Planı 2011-2013 çerçevesinde SGK bünyesinde kayıt dışı istihdamla mücadelede etkinliği artırmak gayesiyle 29.05.2012 tarihinde "risk analizi merkezi" kurulmuştur. Bu kapsamda kayıt dışılığın yoğun olduğu sektörler tespit edilerek bunların üzerine etkin bir şekilde gidilmesi yönünde çalışmalara başlanmıştır. Risk odaklı denetim anlayışının sonucu olarak gelinecek bu noktada ilk olarak futbol sektörü mercek altına alınmış, futbolcu ve teknik direktörlerin sigorta primine esas kazançlarının doğru ve tam bir şekilde bildirilip bildirilmediği yönünde kapsamlı çalışmalar yapılmış ve futbol kulüplerine bu konuda gerekli uyarılar yapılmıştır.

SGK tarafından son yıllarda yürütülen önemli çalışmalardan biri Avrupa Birliği fonları ile desteklenmiş olan "Kayıtlı İstihdamı Teşvik ve Teknik Destek Projesi, (KİTUP)" dir.

28.09.2010 tarihinde uygulanmaya başlayan ve 2012 Haziran ayı sonunda sona eren KİTUP projesi kapsamında, takım lideri, eğitim uzmanı, ICT (Bilgi ve İletişim Teknolojileri) uzmanı ve halkla ilişkiler uzmanından oluşan Teknik Destek Ekibinin (TDE) yanı sıra, sosyal güvenlik, istihdam ve diğer teknik alanların uzmanları, SGK uzmanları ile ilgili bakanlık ve sosyal ortaklar tek bir oluşum gibi çalışarak ve Türkiye'de kayıtlı istihdamı teşvik ederek, kayıt dışı istihdamın yarattığı problemlerin önüne geçilmesine katkıda bulunmuşlardır.

Projeyle Bakanlığımızın, ilgili bakanlıkların, kurumların ve sosyal ortakların kapasite artırımının sağlanması ve politikaların geliştirilmesi, SGK ve ilgili bakanlıklar arasında işbirliği ve koordinasyonun artırılması, bakanlıklar arası işbirliği modelinin geliştirilmesi, saha araştırmaları yapılması, işgücü piyasası raporu hazırlanması, kayıt dışı istihdamın bölgesel ve sektörel temelde belirlenmesi, bilişim ve iletişim teknolojilerinin uygulanması, kurumlar arası ortak veri tabanı sistemi geliştirilmesi, kayıtlı istihdamı teşvik kapsamında ulusal ve bölgesel bazda toplumsal bilinçlendirme ve farkındalığın artırılması hedeflenmiştir.

Proje kapsamında Türkiye çapında 24'ü aşkın şehirde düzenlenen muhtelif eğitim seminerleri ve konferanslarına ilgili illerde belli başlı kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarının önemli temsilcilerinin katılımı sağlanarak fikir alışverişinde bulunulmuş ve sorunlarının yerinde tespiti yapılmıştır.

Sosyal Güvenlik Kurumunca yürütülen önemli çalışmalarından biri de "Sosyal Güvenlik Reformunun Yansımaları ve Sosyal Güvenlikte Teşvik Uygulamaları" konulu Türkiye genelinde sempozyumlar düzenlenmesidir. Kurum üst düzey yöneticilerinin katılımıyla gerçekleştirilen söz konusu sempozyumlarla bir taraftan kamu ve sosyal taraflar sosyal güvenlik konusunda bilinçlendirilmekte, diğer taraftan kayıt dışılığın önlenmesi konusunda bu kesimlerin destekleri alınmaktadır. Söz konusu sempozyumlar ülke genelinde halen devam etmekte olup tüm ülke nüfusunun sosyal güvenlik konusunda bilinçlenme ve farkındalık düzeyinin artırılması hedeflenmektedir.

5510 sayılı Kanunun "Prim Oranları ve Devlet Katkısı" başlıklı 81'inci maddesinde, uzun vadeli sigorta kolları, genel sağlık sigortası ve fiili hizmet sürelerine ilişkin prim oranları belirtilmiştir. Söz konusu prim oranlarına göre, 2013 yılının başından itibaren 978,60.-TL olan brüt asgari ücret üzerinden, sigortalıdan, prime esas kazancının % 9'u oranında malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası primi; % 5 oranında genel sağlık sigortası primi olmak üzere toplamda % 14 oranında 137,00.-TL prim kesilmektedir. Bunun yanında 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa göre % 1 oranındaki tutar olan 9,79.-TL'da kesilip işsizlik sigortası fonuna aktarılmaktadır.

İşverenden ise, işçinin prime esas kazancının 978,60.-TL üzerinden malullük, yaşlılık ve ölüm sigortası primi olarak % 11'i oranında 107,65.-TL ve genel sağlık sigortası primi olarak % 7,5 oranında 73,39.-TL prim kesilmektedir. Bunun yanında kısa vadeli sigorta kolları primi olarak, 5510 sayılı Kanunun 81/1-c maddesinde düzenlenen, yapılan işin iş kazası ve meslek hastalığı bakımından gösterdiği tehlikenin ağırlığına göre % 1 ile % 6,5 9,79-63,61.-TL arasında değişen oranda prim kesilmekte olup bu oran 19.01.2012 tarihli ve 28533 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6385 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile % 2 oranında 19,57.-TL sabitlenmiş olup ilgili madde 01.09.2013 tarihinde yürürlüğe girecektir.

İşveren tarafından ödenen primlere ek olarak, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa göre % 2 19,57.-TL oranındaki işsizlik sigortası prim tutarı da işverenden kesilmektedir.

Türkiye'de bütün sektörlerde, 10 yıllık süre içerisinde iş kazası sebebiyle 11.410 kişi, meslek hastalığı sonucu 64 kişi olmak üzere toplam 11.474 kişi hayatını kaybetmiştir.

Ülkemizde özellikle ölümlü iş kazalarının en sık görüldüğü iş kolları arasında olan inşaat sektöründe, çalışanların ilgili iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı, uygulamaları ve karşılaşılabilecek muhtemel riskler konusunda bilinçlenmelerini sağlayarak; iş kazası sayısını ve kaza sonucunda meydana gelen maddi ve manevi zararları azaltmak, çalışanların meslek hastalıklarından korunmalarını sağlamak dolayısıyla sektördeki mevcut iş sağlığı ve güvenliği durumunu iyileştirmek Bakanlığımızın temel amaçlarından biridir. Sorunların çözüm noktasını; güvenlik kültürü, tarafların aktif katılımı, tüm tarafları kapsayan etkili ve uygulanabilir bir güvenlik politikası, iyi organizasyon yapısı ve proaktif yaklaşımın benimsenmesi oluşturmaktadır.

Bakanlığımızca; meydana gelen iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesi, iş sağlığı ve güvenliği alanında yaşanan sorunlara kalıcı çözümler getirilmesi amacıyla çalışanların tümünü kapsayan, önleyici ve koruyucu tedbirleri içeren ve Avrupa Birliği ile Uluslararası Çalışma Örgütü normlarına uygun olarak hazırlanan müstakil İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu 30.06.2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Son dönemde oluşturulan mevzuat alt yapısına paralel olarak mevzuatın etkin olarak uygulanması için; iş sağlığı ve güvenliği alanında sürekli iyileştirme felsefesinin ve güvenlik kültürünün tüm işyerlerinde yerleştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu nedenle mevzuat çalışmalarının yanı sıra, Bakanlığımızca yürütülen projelerde öncelik iş kazası ve meslek hastalıklarının daha çok görüldüğü sektörlerle verilmekte olup bu kapsamda Avrupa Birliği ile sürdürülen işbirliği çerçevesinde, 2007 yılı Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında, Bakanlığımız tarafından hazırlanan “Türkiye’de İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Koşullarının İyileştirilmesi Projesi” AB Komisyonunca kabul edilmiştir. Proje kapsamında Türkiye’deki özellikle maden, inşaat ve metal sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği açısından çalışma koşullarının iyileştirilmesi, İSG kayıt sisteminin yapılandırılması, tanıtım ve eğitim faaliyetleri ile toplumsal bilincin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Gerçekleştirilen proje kapsamında 2 yıl boyunca metal, maden ve inşaat sektörlerine özgü İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi (İSG-YS) geliştirme çalışmaları Ankara, Kocaeli, Denizli, Kütahya, Zonguldak ve çevre illerindeki KOBİ’lerde yürütülmüştür. 16 pilot işletmede geliştirilen sektöre özgü İSG-YS ve kullanılacak yöntemler (risk değerlendirmesi, İSG performans gözlemi ve sağlık gözetimi) 112 işletmeye yaygınlaştırılarak bu kapsamda hazırlanan rehberlerin ilgili taraflara dağıtımı yapılmıştır. Ayrıca toplam 2000 İSG profesyoneli işyerinde sağlık gözetimi ile İSG-YS ve iş hijyeni konularında eğitilmiştir.

2012 yılı Ocak ayında tamamlanan bu projenin yaygınlaştırılmasına ilişkin olarak Kalkınma Bakanlığı’na sunulan ulusal kaynaklı “Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliğinin Geliştirilmesi Projesi” 2012 yılında kabul edilmiş olup 2013-2015 yılları arasında uygulanması planlanmaktadır.

Ayrıca Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Bakanlığımız, inşaat sektörünün iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili sorunlarını en üst düzeyde ele almışlardır. Her iki kurumun Sayın Bakanlarının talimatları doğrultusunda yapılan teknik çalışma sonucu 22.10.2010 tarihinde “inşaat sektöründe, önleyici yaklaşıma dayalı denetim ve gözetim hizmetlerinin yaygınlaştırılması için yapı denetim kuruluşlarında çalışan yapı denetçileri ve kontrol elemanlarına verilecek iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri ile işverenler ve çalışanların sorumlulukları konusunda bilinçlendirilmelerinin sağlanarak sektördeki çalışma koşullarının iyileştirilmesini” amaçlayan bir protokol imzalanmıştır. Bu kapsamda, yapı denetçisi ve kontrol elemanlarına yönelik hazırlanan eğitim programının organizasyonu ÇASGEM tarafından yapılmıştır. Eğitici desteği verilen ve Ankara, Antalya, Bursa, İzmir ve İstanbul olmak üzere 5 farklı ilde uygulanan program kapsamında toplam 4225 kişiye eğitim verilmiştir.

Sonuç olarak iş sağlığı ve güvenliği alanında yapılan çalışmaların sonuçlarını kısa sürede almak mümkün olmamaktadır. Bu nedenle Bakanlığımız, sosyal taraflar ve ilgili kurum ve kuruluşlar bir araya gelerek öncelikli müdahale alanlarını belirlemek ve bu alanlara yönelik çalışmaları artan bir ivmeyle sürdürme kararlılığındadır.

Bakanlığımız bünyesinde işin yürütümü yönünden görev yapan 441 iş başmüfettişi, iş müfettişi ve iş müfettiş yardımcısı ile iş sağlığı ve güvenliği yönünden görev yapan 512 iş başmüfettişi, iş müfettişi ve iş müfettiş yardımcısı olmak üzere toplam 953 müfettiş görev yapmaktadır.

